

EINDHOVEN

Position paper gemeente Eindhoven t.b.v. Rondetafelgesprek 'Datasamenleving en Democratie' d.d. 15 mei 2019

Brainport Eindhoven

Brainport, met Eindhoven als hart, is een innovatieve toptechnologieregio van wereldformaat. Met een economische groei van 4,9% in 2017 (2018 cijfers moeten nog komen) zijn we de snelst groeiende economische motor van Nederland. Samenwerking op het gebied van innovatie zit in ons DNA. Daarmee zijn de stad en de regio uit de crisis van de jaren 90, na het faillissement van DAF en reorganisatie van Philips, naar het economisch succes van nu gegroeid. In een high-tech maakindustrie regio als Brainport is innovatie op digitalisering dan ook essentieel om de concurrentie voor te blijven en de groei te blijven behouden.

Wij zien de enorme kansen die digitalisering met zich mee brengt: voor onze economie, voor stedelijke ontwikkeling en voor het verbeteren van de kwaliteit van leven van onze inwoners. Slimme toepassingen op basis van data, algoritmes, kunstmatige intelligentie en andere innovatieve technologieën helpen met het oplossen van maatschappelijke uitdagingen zoals bereikbaarheid van steden, groeiende zorgkosten, de energietransitie. Daarom zijn wij blij met de ambitie van dit kabinet om Nederland de digitale koploper van Europa te maken. Vanuit de stad en de regio leveren wij hier, in samenwerking met onze bedrijfsleven en kennisinstellingen, graag een bijdrage aan, o.a. via de Brainport Nationale Actieagenda. Digitalisering is hierin ook expliciet als één van de speerpunten benoemd. Wij zien echter ook dat digitale technologieën onze maatschappelijke normen en waarden, zoals privacy, onder druk zetten en nieuwe uitdagingen, zoals cybersecurity, met zich meebrengen.

De digitale stad

Nieuwe technologieën verspreiden zich snel en raken vele aspecten van ons leven. Ze hebben in toenemende mate invloed in de openbare ruimte en op onze stedelijke dienstverlening. De stad van de toekomst is een digitale stad, vol sensoren en gedreven door data. Ook hier brengt digitalisering kansen én bedreigingen met zich mee. Als lokale overheid zitten wij hier snel in een spagaat. Inwoners verwachten van ons dat wij hun belangen ook in de digitale stad veilig, inclusief en conform de democratische normen en waarden kunnen waarborgen. Bedrijven en kennisinstellingen vragen om een klimaat dat innovatie stimuleert en nieuwe ontwikkelingen mogelijk maakt zonder te veel regeldruk of belemmeringen.

Wij zijn ervan overtuigd dat goede 'ethische spelregels' een essentieel startpunt zijn om digitale innovaties op een verantwoorde manier te kunnen laten plaatsvinden. Het is een kans voor Nederland en heel Europa om op dit gebied de 'middenweg' te bewandelen. In de VS is het bedrijfsleven overheersend, in China de overheid. In Europa moeten bedrijfsleven en overheden hand in hand gaan. Wij geloven dat innovatie ook in hoog tempo met het borgen van de publieke waarden kan samengaan. Daarom zijn wij samen met Amsterdam gekomen met een eerste versie van 'spelregels'.

Amsterdam en Eindhoven: Spelregels Digitale Stad

In 2017 hebben de wethouders economie van Amsterdam en Eindhoven een brandbrief¹ gestuurd naar het Rijk en landelijke organisaties als de VNG en de Autoriteit Persoonsgegevens om aandacht te vragen voor de digitalisering van de openbare ruimte. Zij hebben spelregels Digitale Stad voorgesteld, een kader dat innovatie mogelijk maakt zonder dat het ten koste gaat van de vrijheden van onze inwoners. Sinds 2017 hebben steden in samenwerking met de VNG, het ministerie van BZK, en andere partijen flinke stappen gemaakt. De spelregels Digitale stad worden door de VNG uitgewerkt naar gezamenlijke principes². De G5-steden en het ministerie van BZK pakken de grote stedelijke uitdagingen zoals mobiliteit, veiligheid, klimaatadaptatie met een Smart City strategie aan. De vijf grote Brabantse steden en de provincie Noord Brabant werken aan praktische lokale oplossingen zoals een sensorenregister en een snelle open glasvezel verbinding (Brabantring) tussen de steden om een impuls te geven aan maatschappelijk gerichte innovatie.

Werkdag bestuurder

Maar alles wat wij doen is nog niet genoeg om de snelheid en de diversiteit van innovatie in stedelijke ontwikkeling bij te benen. Namens wethouder Steenbakkers (Economie, Brainport, Onderwijs, Innovatie en Digitalisering) willen wij u meenemen in een gewone werkdag van een bestuurder van een innovatieve stad.

's Ochtends komen er persvragen binnen over een camera die in een reclamezuil zit. En of de gemeente weet dat de winkeliers in de binnenstad gebruik maken van – mogelijk privacy ingrijpende - technologieën zoals bluetooth tracking om bezoekers te tellen. Als gemeente houden wij ons aan de privacy wetgeving maar wij hebben geen instrumenten om inzicht te krijgen in wat andere partijen in de stad doen. De sensoren zijn vaak onzichtbaar, we weten niet wat er precies gemeten wordt, waar de data naar toe gaan en wat er mee gebeurt. Maar het vindt allemaal wel plaats in onze binnenstad. Een machteloos gevoel: wij missen als gemeente een regulerende bevoegdheid in de digitale openbare ruimte!

Voor de lunch belt een innovatieve ondernemer uit de stad die een slimme oplossing heeft bedacht voor een verkeersprobleem op een drukke kruising. Alleen zijn de stoplichten op deze kruising nog niet op glasvezel aangesloten. Hoe moet je het uitleggen dat de telecommarkt nog niet zo ver is om maatschappelijk gerichte innovatie in onze stad bij te benen met een toekomstbestendige infrastructuur?

Nog voor het einde van de dag komt er een brief van een bezorgde burger met een vraag over gezondheidseffecten van 5G antennes in zijn wijk. Ook daar hebben wij lokaal niet de instrumenten en niet de middelen om invloed uit te oefenen. En 's avonds sta je voor de raadsleden die innovatie aanmoedigen maar wel willen weten hoe de bewoners zeggenschap kunnen hebben in de digitalisering van hun omgeving en de openbare ruimte. Een goede vraag waar nergens een kant-en-klaar antwoord voor op is maar waar je je als lokaal bestuurder wel verantwoordelijk voor voelt. Omdat je van de stad bent waar het als eerste gebeurt. De stad die door zijn innovatieve karakter

¹ <https://vng.nl/files/vng/20171204-brief-digitale-stad-wethouders-ollongren-depla.pdf>

² https://vng.nl/files/vng/brieven/2018/20180502_ledenbrief_spelregels-voor-de-digitale-stad.pdf

vandaag al tegen de problematiek aanloopt die morgen in de rest van Nederland gaat spelen.

Kaders innovatie én publiek belang

Om de digitale transitie in de openbare ruimte in goede banen te leiden zullen wij als overheden - Rijk, Provincies en gemeenten - snel onze rol moeten pakken: duidelijke kaders stellen en handhaven zodat we tot de goede balans komen tussen wat technologisch kan, economisch verstandig is én maatschappelijk acceptabel blijft. Wij hopen dat ook uw Kamer ons wil helpen om deze juiste kaders te ontwikkelen en in nationale en Europese wetgeving te verankeren.

Met veel dank voor de mogelijkheid om deze belangrijke vraagstukken landelijk te agenderen, roepen wij u daarom op:

- Omarm als centrale overheid de spelregels Digitale Stad.
- Zorg dat er een politiek debat komt en blijft gaan over de juiste balans tussen wat er technologisch kan en wat maatschappelijk acceptabel is voor de digitale transitie in steden. Een Europees land dat innovatieve koploper wil zijn moet ook op een verantwoorde wijze ruimte voor innovatie en experiment in de stedelijke omgeving kunnen bieden.
- Vraag landelijke en lokale medeoverheden om samen met duidelijke referentiekaders te komen die transparantie in de digitale openbare ruimte waarborgen, met onze democratische normen en waarden als basis. Ook in het nieuwe tijdperk blijven deze waarden onze houvast, maar moeten ze tijdig en vakkundig vertaald worden naar juiste maatregelen.
- Controleer of er instrumenten zijn om deze kaders ook daadwerkelijk (wettelijk) te verankeren, lokaal, landelijk én Europees. Stel goede vragen over betrokkenheid en de rol van onze inwoners. Help om een proces in te zetten waar zij in staat zijn om directe invloed te hebben op innovatie in hun omgeving en controle over hun data.
- Kijk mee met lokale ontwikkelingen waar innovatie de werkelijkheid wordt: in steden. Toets hier, samen met onze inwoners, bedrijfsleven, kennisinstellingen en medeoverheden, de kaders, de wet en regelgeving om de balans tussen innovatie en maatschappelijk belang voldoende te borgen. En vraag waar nodig aandacht voor witte vlekken en nieuwe dilemma's.

Nieuwe dilemma's zullen wij blijven tegenkomen omdat innovatie en digitale transformatie niet vandaag of morgen stoppen. Als overheid van een innovatieve stad, regio en land moeten wij hier een doorslaggevende rol in spelen. Uit het verleden weten wij wat er gebeurt als wij dat niet doen. In 2003 heeft een slimme ondernemer uit Harvard een briljant idee bedacht waar toen nog geen duidelijk kader of regelgeving van toepassing was. In 2019 is het een maatschappelijke nachtmerrie geworden en krijgt hij een 5 miljard dollar boete van de Amerikaanse overheid vanwege het schenden van privacy rechten van de burgers. De nieuwe Mark Zuckerberg werkt vandaag in de Innovatie Lab op de TU/e campus in Eindhoven aan een nieuwe idee terwijl u dat leest. Wat geven wij aan hem, maar ook aan de Facebooks en de Googles van vandaag om op een maatschappelijk verantwoorde manier te kunnen innoveren? Zodat iedereen van de samenwerking op het gebied van innovatie de komende jaren kan profiteren, zoals wij dat in Brainport al voor meer dan 100 jaar aan gewend zijn.